

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»

Юридичний факультет

Кафедра кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

С.В. Матвеев

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

(назва навчальної дисципліни)

підготовки

другий (магістрський)

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

08 «Право»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

081 «Право»

(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Право»

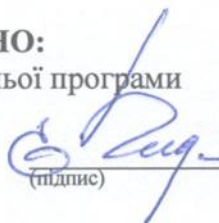
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова дисципліна професійної та практичної підготовки

2019 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис) С.О. Гіда
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою кримінального права, кримінології,
цивільного та господарського права
протокол № 1 від «05» вересня 2019 року

Т.в.о. завідувач кафедри

(підпис) О.С. Шнипко
(прізвище, ініціали)

Розробники:

Глушков В. О. доктор юридичних наук, професор

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова навчальна дисципліна

Передумови вивчення навчальної дисципліни: Вивчення дисципліни «Національна безпека» повинне базуватись на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти під час опанування ними фундаментальних положень теорії держави і права, цивільного права, сімейного права, господарського права та інших суміжних правових дисциплін і курсів, з урахуванням останніх досягнень науки та практики.

Предметом вивчення дисципліни «Національна безпека» є стан захищеності суспільства від посягань зовнішнього та внутрішнього характеру.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредити ECTS.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладення навчальної дисципліни «Національна безпека» є формування у здобувачів вищої освіти уявлення щодо концептуальних засад національної безпеки, її складових частин, суб'єктів, об'єктів, ресурсів, загроз у цій сфері та основних напрямків підвищення рівня національної та колективної безпеки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Національна безпека» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із загальними проблемами формування системи управління національною безпекою. Дати здобувачам вищої освіти уявлення про найважливіші складові елементи національної безпеки в контексті глобалізації. Навчити здобувачів вищої освіти практичних навичок щодо теоретичного дослідження складових національної безпеки та ефективності управління національною безпекою в них. Дати здобувачам вищої освіти уявлення про основні засади організації недержавної системи безпеки та ролі в цьому громадянського суспільства.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Національна безпека» забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей:**

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі права при здійсненні професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (визначені стандартом вищої освіти спеціальності): СК05. Вміння використовувати правила, прийоми і засоби підготовки, розгляду, прийняття та оприлюднення нормативно-правових, правозастосовних та інтерпретаційних актів. СК10. Знання принципів, правових та організаційних засад функціонування державної служби в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності за вибірковим блоком (визначені закладом вищої освіти): СК1.5. Знання структури, принципів, методів, засобів та системи забезпечення національної безпеки України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Національна безпека» здобувач освіти повинен:

знати: категоріально-понятійний апарат у сфері дослідження проблем національної безпеки та головні підходи для визначення основних понять. Концептуальні основи національної безпеки. Складові елементи системи національної безпеки. Основні об'єкти та суб'єкти забезпечення національної безпеки. Основні загрози національній безпеці. Особливості забезпечення національної безпеки в глобалізованому світі. Місце та роль недержавних суб'єктів у забезпеченні національної безпеки. Перелік головних загроз національній безпеці України, державних та недержавних суб'єктів у цій сфері, їх роль..

вміти: використовувати категоріально-понятійний апарат при аналізові інформаційної, політичної, економічної, воєнної, екологічної та інших функціональних сфер національної безпеки. Визначати загрози національній безпеці у різних її складових частинах, виділяти найбільш масштабні та найбільш актуальні з них. Розуміти роль, завдання та потреби специфічних державних інститутів у забезпеченні національної безпеки. Готувати рекомендації, пропозиції до проектів зовнішньо та внутрішньополітичних стратегій України,

спрямованих на адекватну відповідь реальним та потенційним загрозам національній безпеці України. Використовувати потенціал громадянського суспільства як суб'єкту у забезпеченні національної безпеки.

Програмні результати навчання

Програмні результати навчання за спеціальністю (визначені стандартом вищої освіти)	ПРО6. Демонструвати знання основних першоджерел та сучасної філософської літератури з правових питань.
Програмні результати навчання за вибіркоким блоком (визначені стандартом вищої освіти)	ПР1.4. Знати структуру, принципи, методи, засоби та систему забезпечення національної безпеки України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	се м	п з	л а б	с. р		л	сем	пз	лаб	с.р .
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1 «Теоретичні засади національної безпеки.»												
Тема 1. Основні поняття сфери національної безпеки. Складові національної безпеки	18	4	4	0	0	10	18	1	1	0	0	16
Тема2. Суб'єкти та об'єкти національної безпеки. Держава як головний суб'єкт. Інститути та ресурси держави у сфері національної безпеки.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0	13
Тема 3. Загрози національній безпеці.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0	13
Тема 4. Економічна, інформаційна та екологічна безпека.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0	13
Тема 5. Воєнна безпека. Суб'єкти воєнної сфери. Ресурси. Військова політика. Військове будівництво.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0	13
Разом за змістовим модулем 1	74	12	12	0	0	50	74	3	3	0	0	68
Змістовий модуль 2. «Сучасний стан сфери безпеки у світі та Україні»												
Тема 6. Збройні конфлікти як загроза національній безпеці.	9	2	2	0	0	5	9	0,5	0,5	0	0	8
Тема 7. Колективні системи	9	2	2	0	0	5	9	0,5	0,5	0	0	8

безпеки.												
Тема 8. Недержавна система безпеки.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0	13
Тема 9. Національна безпека України.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0	13
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8	0	0	30	46	2	2	0	0	42
Усього годин	120	20	20	0	0	80	120	5	5	0	0	110

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади національної безпеки.

Тема 1. Основні поняття сфери національної безпеки. Складові національної безпеки.

Предмет, завдання та структура курсу.

Система національної безпеки через призму національних інтересів (С.Браун, Б.Броді, У.Ліппман, М.Каплан, Г.Моргентау, С.Хоффманн). Національна безпека як цінність (А.Ахарія, А.Волферс, Д.Кауффман, К.Норр, С.Стрендж, Ф.Трегер, К.Холсті).

Національна безпека в Концепції національної безпеки України та роботах вітчизняних авторів та авторів пострадянських країн (О.Гончаренко, Е.Лісичин, О.Бодрук, М.Горелов, В.Косевцов та І.Бінько). Складові національної безпеки.

Тема 2. Суб'єкти та об'єкти національної безпеки. Держава як головний суб'єкт.

Інститути та ресурси держави у сфері національної безпеки.

Суб'єкти національної безпеки:

1. громадяни;
2. суспільні організації та об'єднання;
3. держава, а точніше її інститути законодавчої, виконавчої та судової влади.

Об'єкти національної безпеки є:

1. права, свободи громадян;
2. духовні і матеріальні цінності суспільства;
3. конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність та недоторканість кордонів держави.

Держава як головний суб'єкт системи національної безпеки.

Державні інститути системи національної безпеки: державні органи влади, збройні сили, правоохоронні органи, спеціальні служби, судова система та інші.

Ресурси держави в системі національної безпеки: примусові, матеріальні, аналітичні, інформаційні, нормативно-ціннісні та інші.

Тема 3. Загрози національній безпеці.

У розвитку деструктивних дій у науці виділяють чотири ступені ескалації: нижча, тобто поява **зони ризику**, що таїть у собі ймовірність виникнення обстановки, здатної породити небезпеку (газопроводи, побудовані 10-20 років тому, комп'ютерні системи, не забезпечені системою захисту від "вірусів" тощо); **виклик**, тобто протидія реалізації задач безпеки приватного характеру, що не переростає в конфлікт (цілеспрямовані акції з метою виявлення слабких ланок у системі безпеки країни, тиск на позицію держави з метою змусити її поступитися своїми національними інтересами тощо); **небезпека** як потенційна чи реальна можливість нанесення збитку життєво важливим інтересам системи; причому небезпеки можуть виникати як стихійно (дії природних сил: землетрус, повені, неврожаї тощо), так і навмисно створені всередині системи і ззовні; **загроза** як вищий ступінь небезпеки, реальний, цілеспрямований намір завдати шкоди. За масштабами прояву загрози поділяються на локальні, регіональні, загрози на ТВД та глобальні.

загрози національній безпеці можна класифікувати наступним чином:

- за місцем знаходження джерела небезпеки – зовнішні та внутрішні загрози;
- за масштабами можливих наслідків – загальнонаціональні, регіональні, локальні, поодинокі;
- за ступенем сформованості загрози – потенційні, реальні;
- за ступенем суб'єктивного сприйняття – завищені, занижені, мінімальні, адекватні;
- за сферами життєдіяльності – загрози в економічній, політичній, військовій, демографічній, соціальній, інформаційній, науково-технічній, екологічній, культурній та духовній сферах (відповідно до такої класифікації складено Закон України "Про основи національної безпеки України" та Концепцію національної безпеки України). Характер і ступінь загрози визначається, як правило, конкретною ситуацією.

Тема 4. Економічна, інформаційна та екологічна безпека.

Національна безпека є складною багатокомпонентною системою. Її головною складовою є військова безпека яка призвана убезпечити державу від загроз військового характеру. Ці загрози можуть ставити питання про існування даної держави та її народу. Військова безпека буде розглянута в наступних лекціях. В даній лекції розглядаються деякі з інших компонентів національної безпеки, а саме:

1. економічна,
2. інформаційна,
3. екологічна.

Економічна безпека, згідно Концепції національної безпеки України це такий стан національної економіки і кредитно-фінансової системи, який дає можливість:

- а). гарантувати економічний розвиток держави на підставі досягнень науково-технічного прогресу;
- б). зберігати або швидко оновлювати виробництво в умовах припинення зовнішніх поставок або надзвичайних ситуацій внутрішнього характеру;
- в). забезпечувати стійке функціонування своєї кредитно-грошової системи і задоволення потреб суспільства за несприятливих внутрішніх і зовнішніх умов.

Економічна безпека – це ступінь захищеності економічних інтересів особи, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз економічному потенціалу держави в умовах нестабільності економічних відносин та перебудови системи, дискримінації та економічного диктату, що здійснюється у формі економічних санкцій, обмежень. Окрім того, економічна безпека може визначатись як характеристика здатності економічної системи до самовідтворення, сталого розвитку, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання, з метою задоволення на певному рівні потреб особи, суспільства та держави.

Інформаційна безпека – це ступінь захищеності інтересів особи, суспільства і держави в інформаційній сфері, за якого не допускається або зводиться до мінімуму завдання шкоди особі, суспільству, державі через: неповноту, несвоєчасність, недостовірність інформації; несанкціоноване поширення та використання інформації; недопуск до інформації; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки функціонування інформаційних технологій.

Екологічна безпека – це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людини. Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Тема 5. Військова безпека. Суб'єкти військової сфери. Ресурси. Військова політика. Військове будівництво.

Збройні сили – головний інструмент держави в сфері військової безпеки.

Згідно з законом України „Про Збройні Сили України” від 06.12.1991 зі змінами, Збройні Сили України – це військово-формування, на яке відповідно до Конституції України покладається оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності.

Сучасне поняття збройних сил включає армію (сухопутні війська, флот, авіацію, протиповітряну оборону), національну гвардію, службу безпеки, прикордонні та внутрішні війська. Тобто є сукупністю озброєних органів держави. Збройні сили можуть включати в себе народне ополчення, тому належать не лише державі, а й громадянському суспільству. Збройні сили зобов'язані захищати загальнодержавні інтереси, а також загальнонаціональні інтереси.

Дещо подібне визначення збройних сил, з більшою конкретизацією функцій та елементів, подане у військовому енциклопедичному словнику: це збройні формування суверенної держави, які створюються на основі національної конституції та законодавства і призначені для озброєного захисту її суверенітету, територіальної цілісності, національних інтересів. Збройні сили комплектуються з громадян держави на основі загального військового обов'язку, на добровільній основі або за контрактом, або на змішаних засадах. Зазвичай, збройні сили складаються з видів і родів військ (сил), органів управління і забезпечення. В окремих випадках до них можуть бути залучені організаційно й оперативно національна гвардія, війська громадянської оборони, органи місцевого воєнного управління (військові комісаріати), а також інші воєнізовані формування (внутрішні, прикордонні, залізничні війська, козацькі формування та інші). Збройні сили сучасних держав функціонують на регулярній основі.

Матеріальні та духовні ресурси воєнної сфери. Воєнний бюджет – головне джерело підтримання та зростання воєнної могутності.

Змістовний модуль 2.

Сучасний стан сфери безпеки у світі та Україні.

Тема 6. Збройні конфлікти як загроза національній безпеці.

Збройне протистояння має декілька форм, різних за масштабом та залученими суб'єктами. Можна виділити два основних типи: війна та збройний конфлікт.

Війна - це соціально-політичне явище, особливий стан суспільства, пов'язаний з різкою зміною відносин між державами, народами, соціальними групами і з організованим застосуванням засобів збройного насильства для досягнення політичних цілей.

1. війна є результатом наявності протиріч в економічній політичній сфері. Війна ведеться за допомогою військової сили для реалізації життєво важливих для держави, суспільства інтересів. Збройний конфлікт як правило виникає стихійно і реалізується в формі повстань, заколотів, військових переворотів.
2. Війна призводить до якісної зміни стану суспільства, тому що багато державних інститутів починають виконувати мобілізаційні функції. У результаті чого все суспільство, перебудовує економіку для забезпечення перемоги над ворогом. При збройному конфлікті як правило не відбувається повної мобілізації всіх ресурсів держави, військові дії ведуться певною частиною регулярних збройних сил.
3. Війна на відміну від збройного конфлікту з юридичної точки зору характеризується такими критеріями:
 - формальний акт оголошення, як цього вимагає Гаазька конвенція 1907 року.
 - розірвання дипломатичних відносин між воюючими державами, що є наслідком оголошення війни.
 - анулювання двосторонніх договорів.

Таким чином згідно міжнародного права лише держави можуть проводити війну.

А під збройним конфліктом слід розуміти «вооружённое столкновение между государствами (международный вооружённый конфликт) или противостоящими сторонами в пределах территории одного государства (внутренний вооружённый конфликт) с применением регулярных (легитимных) и иррегулярных (не легитимных) вооружённых формирований, при этом акт формального объявления войны отсутствует, т.е. государство (государства) не переходит в особое состояние, определяемое как «война»».

При розробці визначення поняття «внутрішній збройний конфлікт» розробники намітили три напрями:

1. перша група науковців відстоювала позицію, що не міжнародним збройним конфліктом, може вважатися та ситуація, коли держава сама визнає існування конфлікту.

Слабкість даної позиції полягала в тому, що фактично жодна держава не визнала б існування конфлікту, так як це робить не легітимним існування влади. Таким чином Додатковий протокол II став би формальністю.

2. Представники другої групи намагалися закріпити вільне трактування наявності внутрішнього конфлікту в залежності від ситуації.

Слабкість позиції представників другої групи полягала в відсутності чітких критеріїв характеристики конфлікту.

3. Третя група науковців представила певні критерії за якими визначалась наявність внутрішнього збройного конфлікту.

Такими критеріями стали: організованість сторін, інтенсивність і тривалість конфлікту, наявність зіткнення сторін.

Тема 7. Колективні системи безпеки.

Колективні системи безпеки – системи методів та засобів забезпечення національної безпеки з залученням зовнішніх суб'єктів.

До колективних форм безпеки суб'єкт звертається у наступних випадках:

1. Наявність загрози яку суб'єкт не може нейтралізувати власними силами,
2. Нейтралізація загроз власними силами потребує надмірних ресурсів,
3. Взаємна заборона тих чи інших засобів та методів протистояння гуманізує його, та робить більш передбачуваним.

Таким чином, колективна безпека має об'єктивні причини, які переважно знаходяться в ресурсній площині. Тобто колективна безпека виявляється найбільш вдалим рішенням за критерієм «вартість-ефективність».

Серед союзів можна виділити різні форми:

Симетричну та асиметричну. У першому випадку мова йде про союз між відносно рівними суб'єктами. А в іншому, між нерівними. Фактично більш слабкий суб'єкт отримує від більш сильного захист в обмін на якісь поступки, у тому числі й у суверенитеті. Такі асиметричні союзи називають протекторати.

Протекторат - (лат. *protector* — покровитель) — форма міждержавних відносин, при якій одна держава знаходиться під захистом (у першу чергу воєнним) іншої держави. Протекторатом також називається держава, яку захищають. Держава, яка здійснює протекторат, називається протектором.

Інша типологізація передбачає поділ на ситуативні короткострокові союзи та довгострокові, які носять традиційний характер.

Тема 8. Недержавна система безпеки.

Сучасний стан наукової розробки характеризується спорадичністю досліджень деєтатизації воєнної сфери. Науковим роботам притаманні або історичний характер, де головна увага приділяється проявам приватної сили в певний історичний період, або вони сфокусовані на окремих аспектах та суб'єктах процесу деєтатизації воєнної сфери.

Різних аспекти появи, розвитку, функціонування недержавної військової сили розглянуті у роботах Дж. Араса, Е. Баллестероса, А. Бардіна, В. Богданова, Й. Боданського, В. Боярського, Е. Гевари, Н. Гродненського, Ч. Діксона, Д. Евант, К. Жаринова, Є. Кожушко, С. Ланцова, К. Мяло, Б. Нетаньяху, Є. Нікітенко, Л. Рендуліча, П. Сінгера, А. Слаутер, Є. Степанової, Г. Уайнберг, П. Фівер, Дж. Хамра, К. Холмквіст, Б. Хоффмана, Н. Шандієвої та ін.

Дослідження головних суб'єктів деєтатизації воєнної сфери – недержавних збройних формувань (НЗФ)

Типологізація НЗФ за домінуючою метою (п'ятий критерій) їх діяльності дозволяє досліджувати їх під політологічним кутом зору. Ми виділяємо ті формування, що переслідують насамперед політичні цілі, й ті, що переслідують економічні та змішані.

Формування другого типу впливають на політичну сферу опосередковано як самим фактом свого існування, так і як інструмент, який використовують політичні гравці заради досягнення своїх цілей. А при певних умовах, формування другого типу можуть самі переслідувати політичні цілі. Слід зазначити, що збройне формування може одночасно переслідувати обидві мети, тому ми акцентуємо увагу на домінуючій меті, тобто типологізація носить квазіхарактер. До НЗФ, що на перший план ставлять політичні цілі, можна віднести партизанські рухи (при цьому їх мета залежить значною мірою від інтересів тієї соціальної групи (класової, етнічної, релігійної), яку вони представляють), терористичні організації, військових-заколотників. НЗФ, які переважно переслідують економічні цілі – це приватні військові компанії, наймані загони, компанії, що мають свої збройні формування в рамках служби безпеки, або ті, що користуються послугами ПВК, злочинні угруповання.

Тема 9. Національна безпека України.

Юридичні засади вітчизняної національної безпеки окреслені в законі «Про основи національної безпеки України» де були надані наступні базові визначення:

національна безпека - захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам;

національні інтереси - життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток;

загрози національній безпеці - наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України;

воєнна організація держави - сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем з боку суспільства і безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз;

Об'єктами національної безпеки є:

людина і громадянин - їхні конституційні права і свободи;

суспільство - його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси;

державна - її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність.

Суб'єктами забезпечення національної безпеки є:

Президент України; Верховна Рада України;

Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України;

міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;

Національний банк України;

суди загальної юрисдикції;

прокуратура України;

Національне антикорупційне бюро України;

місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування;
Збройні Сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України;

Головні засади Національної безпеки в довоєнний час були наступні:
пріоритет прав і свобод людини і громадянина;
верховенство права;
пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів;
своєчасність і адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам;
чітке розмежування повноважень та взаємодія органів державної влади у забезпеченні національної безпеки;
демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією держави та іншими структурами в системі національної безпеки;
використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основні поняття сфери національної безпеки. Складові національної безпеки	4	1
2	Суб'єкти та об'єкти національної безпеки. Держава як головний суб'єкт. Інститути та ресурси держави у сфері національної безпеки.	2	0,5
3	Загрози національній безпеці.	2	0,5
4	Економічна, інформаційна та екологічна безпека.	2	0,5
5	Воєнна безпека. Суб'єкти воєнної сфери. Ресурси. Військова політика. Військове будівництво.	2	0,5
6	Збройні конфлікти як загроза національній безпеці.	2	0,5
7	Колективні системи безпеки.	2	0,5
8	Недержавна система безпеки.	2	0,5
9	Національна безпека України.	2	0,5
Усього годин		20	5

7. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Обсяг у
---	------------	---------

№/п		годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основні поняття сфери національної безпеки. Складові національної безпеки	4	1
2	Суб'єкти та об'єкти національної безпеки. Держава як головний суб'єкт. Інститути та ресурси держави у сфері національної безпеки.	2	0,5
3	Загрози національній безпеці.	2	0,5
4	Економічна, інформаційна та екологічна безпека.	2	0,5
5	Воєнна безпека. Суб'єкти воєнної сфери. Ресурси. Військова політика. Військове будівництво.	2	0,5
6	Збройні конфлікти як загроза національній безпеці.	2	0,5
7	Колективні системи безпеки.	2	0,5
8	Недержавна система безпеки.	2	0,5
9	Національна безпека України.	2	0,5
Усього годин		20	5

9. Самостійна робота

№/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основні поняття сфери національної безпеки. Складові національної безпеки	10	16
2	Суб'єкти та об'єкти національної безпеки. Держава як головний суб'єкт. Інститути та ресурси держави у сфері національної безпеки.	10	13
3	Загрози національній безпеці.	10	13
4	Економічна, інформаційна та екологічна безпека.	10	13
5	Воєнна безпека. Суб'єкти воєнної сфери. Ресурси. Військова політика. Військове будівництво.	10	13
6	Збройні конфлікти як загроза національній безпеці.	5	8
7	Колективні системи безпеки.	5	8
8	Недержавна система безпеки.	10	13

9	Національна безпека України.	10	13
Усього годин		80	110

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- Підготувати доповідь на тему: «Особливості класичні теорії національної безпеки»
 Порівняти види суб'єктів та об'єктів національної безпеки. Виявити їхні відмінності
 Розглянути різноманітні види загроз національній безпеці. Дослідити їхню специфіку
 Проаналізувати основи економічної, інформаційної та екологічної безпеки в сучасному світі
 Дослідити регулярні та іррегулярні збройні формування, що діють у сучасному світі.
 Підготувати есе на тему: «Збройні конфлікти в ХХІ столітті»
 Підготувати есе на тему: «Збройні конфлікти в ХХІ столітті»
 Розкрити еволюцію колективних систем безпеки від Давнього світу до Нашого Часу
 Проаналізувати особливості недержавних суб'єктів безпеки. Виявити риси недержавних збройних формувань
 Підготувати аналітичну роботу за проблематикою «Національна безпека України»

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Природа і суть поняття «безпека».
2. Об'єкти і суб'єкти безпеки.
3. Сутність і класифікаційні особливості поняття «небезпека».
6. Сутність поняття «загроза», «небезпека»
7. Діагностика небезпек та загроз.
8. Основні принципи забезпечення безпеки.
9. Суть системи безпеки, основні принципи побудови.
10. Соціальна система - суть, поняття
11. Види і типи соціальних систем.
12. Людина, як основний елемент соціальної системи.
13. Людина як основний суб'єкт безпеки соціальних систем.
14. Основні фактори впливу на формування інтересів людини.
15. Організація як вид соціальної системи.
16. Методи забезпечення безпеки соціальної системи
17. Механізм управління безпекою соціальних систем
18. Національні інтереси як основа національної безпеки.
19. Національна безпека – суть та основні аспекти.
20. Об'єкти національної безпеки. Суб'єкти забезпечення національної безпеки та їх повноваження.
21. Загрози національним інтересам і національній безпеці України у різних сферах.
22. Основні напрями державної політики з питань національної безпеки у різних сферах.
23. Система правового регулювання національної безпеки.
24. Проблеми правового регулювання національної безпеки
25. Концептуальні основи формування правового поля забезпечення національної безпеки України.
26. Суть та значення економічної безпеки України.
27. Фактори впливу на економічну безпеку держави.
28. Основні складові економічної безпеки держави.
29. Фінансова безпека держави, суть та значення.
30. Основні напрямки державної політики в сфері економічної безпеки.
31. Демографічна безпека держави, суть та значення.
32. Суть та значення енергетичної безпеки держави.
33. Основні загрози енергетичній безпеці України.
34. Суть та значення соціальної безпеки держави.
35. Оцінка рівня соціальної безпеки України.

36. Основні напрями державної політики в сфері соціальної безпеки.
37. Правове забезпечення соціальної безпеки держави.
38. Суть та значення зовнішньоекономічної безпеки держави.
39. Державне управління зовнішньоекономічною безпекою держави.
40. Роль зовнішньоекономічної політики держави в системі забезпечення соціальної безпеки.
41. Суть та значення продовольчої безпеки держави.
42. Державна політика забезпечення продовольчої безпеки держави.
43. Оцінка продовольчої безпеки України.
44. Суть і значення інформаційної безпеки держави.
45. Національні інтереси держави в інформаційній сфері.
46. Напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки.
47. Інформаційні війни, суть та значення.
48. Економічна безпека підприємства, суть і значення.
49. Фінансова безпека підприємства.
50. Основні фактори впливу на економічну безпеку підприємства.
51. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства.
52. Система забезпечення економічної безпеки підприємства.
53. Управління системою економічної безпеки підприємства.
54. Методи управління фінансовою безпекою підприємства.
55. Кадрова безпека, суть і значення.
56. Інтереси працівника в системі кадрової безпеки підприємства.
57. Основні напрями кадрової політики на підприємстві.
58. Суть та значення інформаційної безпеки підприємства.
59. Система інформаційної безпеки підприємства.
60. Механізми управління інформаційною безпекою підприємства

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти

Контроль та оцінювання теоретичних знань та практичних навичок здобувачів вищої освіти протягом вивчення дисципліни відбувається за результатами тестування, розв'язання юридично-практичних завдань, обговорення конкретних ситуацій, а також у процесі контролю самостійної роботи.

Робоча програма передбачає застосування трьох форм контролю знань здобувачів вищої освіти:

- *поточний контроль* проводиться за кожною темою шляхом тестування, перевірки індивідуальних та колективних завдань, обговорення конкретних ситуацій, перевірки завдань для самостійної роботи, кожне з яких оцінюється за відповідними критеріями у балах.
- *модульний контроль* проводиться за певним блоком тем шляхом тестування, виконання контрольної роботи.
- *підсумковий контроль*. Формою підсумкового контролю є *лік*

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти враховується їх наступне ранжування:

I рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє усім обсягом навчального матеріалу на теоретично-репродуктивному рівні

II рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє повним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами

III рівень знань. Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює власні думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань аудиторної і самостійної роботи.

Порядок переведення оцінок у систему ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни «*Національна безпека*» викладачем використовуються метод контролю у вигляді написання модуля.

13. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу з курсу для магістрів «*Національна безпека*» включає:

1. Робоча програма дисципліни.
2. Конспект лекцій дисципліни.
3. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.

14. Рекомендована література

Основна література

1. Богданович В.Ю. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере [моногр.] / В.Ю. Богданович. – К.: Основа, 2006. – 296 с.
2. Данілюк О.Г., Дзюбань, М.І. Панов. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації [навч. посіб.]. – Х.: Фоліо, 2002. – 285 с.
3. Конституція України. – Х.: Одиссей, 2006. – 48 с.
4. Кримінальний кодекс України. – Х.: Одиссей, 2001. – 240 с.
5. Ліпкан В.А. Національна безпека України [навч. посіб.]. – К.: Кондор, 2008. – 552 с.
6. Механізм формування і реалізації державної політики протидії злочинності у сфері національної безпеки України [науково-практ. посіб.] / [за заг. ред. В.П. Горбуліна]. – К.: Євроатлантикінформ, 2006. – 268 с.
7. **Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. – 3-е вид., перероб. і доп. – К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. – 620 с.**
8. Ситник Г.П. Національна безпека України [навч. посіб.] / Г.П. Ситник, В.М. Олуйко, М.П. Вавринчук. – К.: Кондор, 2007. – 616 с.
9. Смолянук В.Ф. Військова могутність України: Теоретико-методологічні засади формування і розвитку (політологічний аналіз досвіду 1990-х років) [моногр.]. – К. Перун, 2000. – 448 с.
10. Требин М.П. Войны XXI века / М.П. Требин. – М.: АСТ; Мн.: Харвест, 2005. – 608 с.

Допоміжна література

11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы; [пер. с англ. О. Ю. Уральской]. – М.: Международные отношения, 2005. – 256 с.

12. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство; [пер. с англ. Е.А. Нарочинской, Ю.Н. Кобякова]. – М.: Междунар. Отношения, 2004. – 288 с.
13. Корчинський Д. Війна у натовпі / Д. Корчинський. – К.: Амадей, 1999. – 384 с.
14. Конгрес міжнародного та європейського права, м. Одеса, 25 - 26 трав. 2018 р. : зб. наук. пр. / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад."; [наук. ред. Г. О. Ульянова ; упоряд.: В. А. Ромашенко, П. П. Войтович]. — Одеса : Фенікс, 2018. — 311 с.
15. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри", [м. Суми], 25 – 26 квіт. 2018 р. : [тези доп. : у 2 ч.] / М-во освіти і науки України, Сум. нац. аграр. ун-т [та ін.] ; [редкол.: М. П. Курило (голова) та ін.]. — Суми : Гельветика, 2018. — Ч. 1. — 303 с.
16. Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах Європейської інтеграції : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф., м. Одеса, 18 трав. 2018 р. : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Півд. регіон. центр НАПрН України ; [відп. ред. Г. О. Ульянова]. — Одеса : Гельветика, 2018. — Т. 1. — 671 с.
17. Правосуддя на сході України в умовах збройної агресії Російської Федерації : звіт за результатами дослідж. спроможності судов. системи забезпечувати правосуддя в умовах збройн. конфлікту на сході України, 2016 – 2017 / [О. Банчук та ін. ; заг. ред. Р. О. Куйбіда, М. В. Галабала]. — Київ : СТ-Друк, 2018. — 339 с.
18. Справедливість, закон і суспільство у сучасній державі : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф., (4 жовт. 2018 р.) : тези наук. доп. — Київ : АртЕк, 2018. — 117 с
19. Месснер Е.Э. Всемирная мятежная война / Е.Э. Месснер. – М.: Кучково поле, 2004. – 512 с.
20. Хофмайстер Х. Воля к войне, или бессилие политики. Философско-политический трактат [пер. с нем. О. А. Коваль]. – СПб.: ИЦ „Гуманитарная Академия”, 2006. – 288 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства оборони України <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua.....>
3. Реєстр ООН http://unhq-appspub-01.un.org/UNODA/UN_REGISTER.nsf
4. Сайт Стокгольмського інституту проблем миру <http://sipri.org>
5. База матеріалів з національної безпеки RAND http://www.rand.org/pubs/online/national_security/